

Історичні нариси

Житомирській нейрохірургічній службі — 40 років

Гордійчук В.П., Ковбасюк Б.П.

Обласна клінічна лікарня ім. О.Ф.Гербачевського, м. Житомир, Україна

Історія становлення нейрохірургії в Житомирській області тісно пов'язана з історією становлення і розвитку Інституту нейрохірургії. В перші роки свого існування інститутом проведена велика робота по пропаганді нейрохірургії в Україні, організації нейрохірургічних відділень в обласних центрах, великих промислових містах. В центрі уваги була нейротравматологічна допомога.

В місті Житомирі нейрохірургічне відділення на 15 ліжок було відкрито в 1962 році за ініціативою головного лікаря О.Ф.Гербачевського. Першим нейрохірургом і завідуючим цим відділенням був П.В.Потопнін, до цього лікар-хірург. Перші роки в лікарні, в основному, надавалась допомога хворим з травмами нервової системи, в окремих випадках виконувались операції з приводу пухлин головного і спинного мозку, абсцесів мозку, дискогенних попереково-крижових радикулітів. Зрозуміло, що хірургічна активність в цей час була низькою, кількість операцій не перевищувала ста за рік.

П.В.Потопнін — перший нейрохірург Житомирщини, завідуючий відділенням з 1962 по 1983 р.

Діагнози встановлювались на основі стандартного клінічного огляду (включаючи загальне і неврологічне обстеження). З допоміжних методів обстеження використовувалась рентгенографія, люмбальна пункція, пневмо-

фія, пневмоенцефалографія. Таким чином зрозуміло, що однією з ведучих лікарів-діагностів була лікар-невролог М.Е.Кляйтенберг.

З 1963 року в відділенні почав працювати лікар Ковбасюк Б.П.(з 1983 по 1998 рік-завідуючий відділенням), який перед цим пройшов 4х місячні курси спеціалізації по нейрохірургії на базі Інституту нейрохірургії. Потрібно відмітити, що з перших років інститутом надавалось велике значення підготовці кадрів нейрохірургів і на сьогоднішній день подавляюча більшість лікарів - нейрохірургів на Житомирщині є його вихованцями. Вчителями перших наших нейрохірургів були Г.О.Педаченко, І.С.Глушкова, Ц.М.Сорочинський.

На базі обласної лікарні почали проводитись науково-практичні конференції з питань нейротравматології, до яких залучались лікарі суміжних професій. В конференціях приймали участь співробітники Інституту. Ними також проводились показові операції. На конференціях розглядались питання діагностики і лікування ускладненої черепно-мозкової і спінальної травми.

В 60ті роки в обласній лікарні мав місце подальший розвиток анестезіології, більшість операцій почали проводитись під інтубаційним наркозом, що розширило діапазон оперативних втручань при пухлинах мозку, важких хреботно-спінальних травмах, покращило результати операцій, зменшило кількість ускладнень. Як метод діагностики в відділенні почали використовувати церебральну ангиографію (спочатку ручним методом, після серіографом).

В 1975 році відділення було розширено до 40 ліжок, в цей час почали працювати нові ординатори І.М.Ващенко, В.Г.Ушаков. Більше уваги звертали на надання спеціалізованої медичної допомоги в районних лікарнях, широко практикувались вильоти по санавіації в лікувальні заклади області, усі ЦРЛ були укомплектовані нейрохірургічними операційними наборами. Ускладнені переломи шийних хребців почали оперувати переднім доступом (розклинюючий передній корпородез аутот-

рансплантатом), що зменшило летальність, кількість післяопераційних ускладнень.

В 70-ті роки широкого розповсюдження дістала ультразвукова діагностика захворювань головного мозку, більшість лікувальних закладів були забезпечені апаратами Ехо-11, Ехо-12. Значно збільшилась кількість операцій з приводу внутрішньочерепних гематом, особливо в північних районах області, що постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС в 1986 році. Відмічено 10-кратне збільшення кількості цих операцій в 1995 році, про що була надана інформація на першому та другому з'їздах нейрохірургів України.

В 80-ті роки колектив відділення поповнили молоді лікарі В.В.Пешко, О.М.Гаврилук. Деякі операції почали виконуватись за допомогою операційного мікроскопа, мікроінструментів, менш травматичними стали операції з приводу кил поперекових дисків, котрих виконували 100—150 за рік.

За останнє десятиріччя нейрохірургічна служба області працює в умовах реорганізації охорони здоров'я, яка розпочалася в області з приходом начальника управління охорони здоров'я облдержадміністрації Парамонова З.М., та головного лікаря обласної клінічної лікарні ім.О.Ф.Гербачевського Борщівського М.І. Економічна криза в країні, значне зменшення державного фінансування закладів охорони здоров'я змусили управління охорони здоров'я і адміністрацію лікарні приймати ряд заходів, щоб

в цих складних умовах зберегти основні медичні заклади, кадри і одночасно не погіршити якість медичної допомоги населенню. Мова йшла про інтенсифікацію лікувально-діагностичного процесу. В обласній лікарні створено нейрохірургічний центр, куди входять нейрохірургічне відділення на 40 ліжок, нейротравматологічний пункт, операційний блок, 5 ліжок в відділенні реанімації та інтенсивної терапії для післяопераційних хворих, нейрохірургічний кабінет в обласній поліклініці, постійно функціонуюча вертебологічна ЛКК при обласній поліклініці, цілодобове чергування нейрохірурга по центру медицини катастроф.

Показники роботи за останні роки говорять, що така реорганізація дала позитивні результати. Так в 2001 році було скорочено середній ліжко-день до 11,0 проти 17,5 в 1995 році, ліжко-день до операції до 1,4 проти 3,7, ліжко-день після операції до 10,8 замість 18,8. За цей період кількість пролікованих хворих збільшилась з 752 до 1009, а кількість оперованих хворих з 353 до 716. Хірургічна активність зросла з 44,6% до 67,8%. Більшість планових операцій виконується в день поступлення хворого в стаціонар, тому що обстеження, включаючи огляд анестезіолога проводиться в поліклінічних умовах.

В ці роки в нейрохірургічному центрі почали свою лікарську діяльність В.П.Гордійчук (з 1999р. завідуючий центром), І.В.Осадчук, В.Г.Ма-

Нинішній склад відділення: зліва направо І.М.Ващенко, К.М.Зозуля, В.П.Гордійчук, І.Б.Ковбасюк, В.Г.Мазур, В.Г.Ушаков, Б.П.Ковбасюк

зур, В.В.Кондратюк, І.Б.Ковбасюк, К.М.Зозуля. В лікарні впроваджені нові методи діагностики — комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, що значно скоротило і покращило діагностику та лікування захворювань головного та спинного мозку, дегенеративних захворювань хребта. При хірургічному лікуванні важких хребетно-спінальних травм застосовується титанові трубчаті імпланти і титанові рамочні системи, що дає можливість проведення ранньої реабілітації хворих.

В останні роки отримала розвиток дитяча нейрохірургія, відкрито 10-ти ліжкове відділення в обласній дитячій лікарні, де працюють молоді нейрохірурги Федурко М.С. та Кулик

О.В. На робочих місцях підготовлені лікарі з питань травм нервової системи для кожної центральної районної лікарні. На базі травматологічних відділень міст Бердичіва, Коростеня, Нов.-Волинського відкрито нейроtraumatологічні ліжка.

Свій внесок в розвиток нейрохірургічної допомоги населенню зробили і середні медичні працівники центру, які мають нейрохірургічний стаж 30—40 років (П.Д.Гвоздь, А.М.Кравченко, О.І.Кяжева, П.П.Плетухова).

Нове тисячоріччя колектив зустрів повним енергією планів на подальше освоєння нових операцій (в тому числі ендоскопічних) і методів обстеження.